

בַּלֶּק - תּוֹכֵן עֲנִינֵי הַפְּרָשָׁה

- א.** בלק מלך מואב מפחד מעם ישראל, שניצחו את סיחון ועוג ושוכנים כעת סמוך לגבולו, וקורא לבלעם בן בעור לקללם.
- ב.** בלעם מבקש רשות מהשם ללכת והקב"ה אומר לו, שלא יקללם ושלא יברכם, וכשקראו שליחי בלק לבלעם שנית, הרשה ה' לבלעם ללכת למואב ולדבר אך ורק כפי דברי ה' (כב, ח-כ).
- ג.** האתון שעליה בלעם רוכב, רואה מלאך ומשנה מהדרך. בלעם מכה בה והאתון מוכיחה אותו, דו-שיח בין האתון לבלעם. לאחר מכן 'נפקחו' עיני בלעם וגם הוא ראה את המלאך, שהתורה בו שנית, להגיד לבלק אך ורק את שהשם יאמר.
- ד.** מפגש בלק עם בלעם (כב, לו-מא).
- ה.** בלעם מצוה ב-3 מקומות על בניית 7 מזבחות ועל הקרבת - 14 קרבנות לה' (סה"כ 42 קרבנות) ומנסה לקלל את ישראל בכל אחד מהמקומות. והקב"ה הופך את הקללה לברכה. בלק כועס על ברכותיו של בלעם, ואז בלעם מתנבא על גדולת ישראל לעתיד לבוא, ושישראל יכבשו (לעתיד) את כל העולם ויבוא משיח (כג, א-ל; כד, א-כה).
- ו.** במקום לקלל, מציע בלעם לבלק, להחטיא את עם ישראל להצמד ל'בעל פעור', ומצליח להחטיא את עם ישראל בעבודה זרה ובגלוי עריות (כה, א-ד).
- ז.** כתוצאה מכך, פורצת מגפה בעם, בה מתים עשרים וארבעה אלף איש. פינחס בן אלעזר הכהן, הורג (תוך כדי שרשרת ניסים), את נשיא שבט שמעון יחד עם בתו של בלק מלך מואב (כזבי בת צור), והמגפה נעצרה (כה, ה-ט).

"כִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר"

יוֹאֵר" (כ"ב, ו) - בלק שנא את בני מואב

צריך להבין, הרי בכוחו של בלעם היה גם לברך, ומדוע לא ביקש ממנו בלק שיברך את מואב שניצחו את ישראל? אלא שרש"י אומר שמואב היו שונאים את מדין, ורק השנאה המשותפת לבני ישראל איחדה את שניהם לפי שעה, ובלק, שהיה מנסיכי מדין, נהיה מלך גם למואב 'בעת ההיא'.

בלק, אם כן, לא חיבב את בני מואב, ועדיין לא חפץ היה לברך אותם שיצליחו, והעדיף לקלל את בני ישראל ולא לברך את בני מואב, למרות שמלך עליהם בעת ההיא.

[כאיל תערוג]

"וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֲתוֹן..." (כ"ב, כ"ח)

למה נזקק לנס? להודיעו שה' פותח פי אילמים וכל שכן שיאלם פי המדברים וישים בפיהם דברים כרצונו (רמב"ן כ"ב, כ"ג), ולהראות לבלעם כי דומה הוא לחמור, שאין טבעו לדבר, ולכבוד ישראל פתח ה' את פיו. כך בלעם - רק לפי שעה פתח ה' את פיו בנבואה לכבודן של ישראל, ושלא יאמרו האומות 'אילו היו לנו נביאים - חזרנו למוטב'.

[כלי יקר]

דבר העורך

בכל התורה ישנם רק חמישה אנשים שזכו שפרשה תקרא על שמם: נח, יתרו, קרח, בלק ופינחס. ונשאלת השאלה, מדוע זכה בלק שתקרא פרשה על שמו? רבותינו בגמרא (סוטה מ"ז.) עונים: "ואמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות, ואף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, שבשכר ארבעים ושניים קרבנות שהקריב בלק מלך מואב, זכה ויצתה ממנו רות, שיצא ממנו שלמה שכתוב ביה אלף עולות יעלה שלמה, ואמר רבי יוסי בן חוני רות בתו של עגלון בנו של בלק היתה". רב יהודה בשם רב מלמד אותנו לימוד גדול בעבודת ה', הנלמד ממעשהו של בלק: מה בלק הרשע שכוונתו היתה לפעול נגד רצון ה' (לקלל יחד עם בלעם את עם ישראל בניו של ה' יתברך ולבסוף יצא מברך עם בלעם), ולהצלחת כוונתו באופן חד פעמי הקריב ארבעים ושניים קרבנות בלא כוונה לשם שמים, זכה בשכר כזה גדול שיצאה ממנו רות המואביה, שיצאו ממנה דוד המלך שריוה תשבחות לה' יתברך במזמורי התהלים שחיבר, ושלמה המלך החכם מכל אדם ואלפי קרבנותיו שזכה להקריב לשם שמיים, וזאת רק בזכות קורבנותיו אלו, אז על אחת כמה וכמה גדול השכר המחכה לנו רק מלעשות את המצוות שנצטוונו בהם, וכל שכן שלמעשינו אנו מוסיפים גם את הכוונה לשם שמים.

ויש עוד נקודה נוספת, בדרך כלל האוייבים והשונאים את ישראל מסתירים את שנאתם על ידי מעטפת מילים יפות וכך הם מטעים את ישראל, ומסיבה זו אין ישראל נזהרים מהם כראוי. אך בלק היה גוי "הגון" לפי שגילה את האמת - שנאתו הגדולה לישראל היתה לעיני כול וגוי "ישר" כמוהו - ראוי שתקרא פרשה על שמו (מתוך דברי הרה"ק ר' מאיר מפרמישלן זצ"ל). וכפי שמובא במדרש (תנחומא בלק ב'): 'וַיֵּרָא בַּלֶּק בֶּן צְפּוֹר' - הוא - **שונאן יותר מכל שונאים**. שכולם היו באין במלחמות ובשעבוד שהן יכולים לעמוד בהן, וזה כאדם שהוא מוציא דבר [קללה] מפיו לעקור אומה שלימה.

אבל דוקא בפרשה זו בו בלק ובלעם מנסים לקלל את עם ישראל יוצאים ברכות, ורמוזה בה הגאולה העתידה. אם כן המסר של פרשת "בלק", הוא לשנות את ההתייחסות. "בלק" יכול להיות שם של צורר, אך במבט מעמיק יותר, הוא השגריר של הקב"ה כדי להביא לעולם את הנבואה על הגאולה העתידה. מספרים על אסיר ציון, שזכה לקבל אישור יציאה מרוסיה הסובייטית. בשדה התעופה עצר אותו פקיד המכס הסובייטי, חיטט בתיקו ומצא פסלון זהב בדמותו של סטאלין. הוא שאל מה זה והיהודי ענה: "שמש העמים, האיש שבזכותו היו לנו חיים של בריאות, פרנסה ואושר". השוטר התרגש מפרץ הפטריוטיות ושחרר אותו בסיפוק. בבוא העולה לשערי הארץ המובטחת, עצר אותו פקיד המכס הישראלי, בדק בתיקו ומצא את הפסלון. "מה זה?" - "אל תשאל, זה האיש שבגללו לא היו לנו חיים, לא פרנסה, לא בריאות ולא אושר". השוטר התרגש מפרץ הכאב ושחרר אותו. כשנפגש העולה עם בני משפחתו בארץ, הם מצאו את הפסלון ושאלו מה זה? "זה 5 קילו זהב איתם נוכל להתחיל את החיים בארץ..."

אנו פונים לקב"ה בתפילה כי עם ישראל סבל די ויותר - ויאמר לצרותינו די! ולא נותר אלא לממש הלכה למעשה את נבואות בלעם (כ"ד, י"ז): "דַּרְךְ כּוֹכַב מִיִּצְקֵב וְקָם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל", במהרה בימינו, אמן.

כך למשל מספרת הגמרא (בבא בתרא י"ד.) שרב אחא בר יעקב הצליח לכתוב ספר תורה מיוחד במינו, שמידת ארכו הייתה כמידת היקפו. החכמים נתנו בו את עיניהם בהתפעלות רבה, והוא נפטר מחמת עין הרע.

כך מספרת הגמרא על רב הונא בנו של רבי יהושע ורב פפא, שפגשו את רב חנינא בנו של רב איקא. התפתח ביניהם שיח תלמודי, והשניים כל כך התפעלו מחכמתו, עד שהוא נפטר לבית עולמו בגלל ההתפעלות הגדולה.

חז"ל מספרים גם על רב זירא שצם מאה ימים כדי שלא תשלוט בגופו אש הגהינום. הוא נהג לבדוק את עצמו ע"י תנור לוהט, אליו נכנס ויצא ללא פגע.

יום אחד נתנו בו החכמים את עיניהם ושוקיו נחרכו מאש התנור. הרי לנו ששייך עין הרע אף בין תלמידי חכמים עצמם, וכל הסתכלות בדבר המוצלח, בין בהצלחה גשמית או רוחנית, יכולה לגרום שתשלוט בו עין הרע.

כיצד יתכן שחז"ל 'נתנו בדבר את עיניהם' והאדם בו התבוננו ניזוק? הרי לא הייתה להם כלל כוונה לרעה?

ה'חזון איש' (אמונה וביטחון - חלק ב', פרק ו') מסביר בלשונו הציורית: "מסודות הבריאה כי האדם ומחשבתו הקלה תוכל לשמש גורם להרס הוא מניע גורמים נסתרים בעולם המעשה, ובשעה שבני אדם מתפעלים על מציאות מוצלחת - מעמידים את מציאות זו בסכנה" ... ומכל מקום הכל בידי שמים, וכל שלא נגזר עליה בדין שמים לאבדן - הדבר ניצל, אבל כשנגזר הדבר לאבד, מתגלגל הדבר ע"י שימת עין תימהון על הדבר, וע"י זה הוא כלה, וכפי שאמרו חז"ל: רב נכנס לבית הקברות ואמר 99 נפטרו בעין רעה, והיינו כשנגזרה עליהם מיתה ביום הכיפורים, הזדמן לפניו עין רעה שגלגלה מיתתם, וכן רב אחא בר יעקב כשהגיע זמנו להיפטר מהעולם ונגזר עליו זמנו, גלגלו מהשמים סיבת מותו ע"י הערת תימהון בלב רבנן'. ואמנם הזוהר הקדוש כותב שכאשר יש לאדם עין טובה, עינו הטובה משפיעה ומסלקת את עין הרעה, ולכן, כתב, כדאי לנו להתחבר תמיד לאנשים שעונים הטובה ומידת הפירגון שלהם 'נשפכת' מהם.

ה'פלא יועץ' כתב: צריך אדם להישמר מאוד מעין הרע, שלא יתראה בחכמתו, במעשיו ובעשרו. ואמנם אם הוא צריך להראות עצמו בפומבי למען כבוד שמים, למסור שיעורים ולהביע דעת תורה, ולפעמים גם למחות ברבים על כבוד ה', בזה אין לו לחוש לעין הרע, שוודאי כבוד ה' עדיף, ושומר מצוה לא ידע דבר רע, ומאחר שכל מעשיו הם לשם שמים, הקב"ה יגן ויסך עליו באברתו, ולא ישיגהו נזק. 'ועל כל פנים לא ימנע מעשות מצוה מחשש עין הרע, כגון להביא עני לביתו או לדרוש ברבים ללמד דעת את העם, כי שומר מצוה לא ידע דבר רע, ומצוה אגוני מגנא והיא מגן וצינה'.

[מתוך 'זימור שמואל' - הרב שמואל ברוך גנוס - אספקלריא]

"וַיֵּאָמֶר הַגִּבֹּר שֶׁתֵּם הָעֵין..." (כ"ד, ג)

בלעם היה סומא באחת מעיניו, ואילו בתרגום נאמר 'גברא דשפיר חזי' - האיש שרואה היטב. כיצד ניתן ליישב את הסתירה בין דברי חז"ל ללשון התרגום? ידוע שכאשר אדם רוצה לזכות לנבואה, עליו לקדש את כל גופו. בלעם היה ההיפך הגמור מכך: הוא טימא את כל גופו. אולם הקב"ה רצה להשרות עליו נבואה כדי שלא יהיה לגויים פתחון פה, אך כיצד ניתן להשרות נבואה על מי שגופו טמא? לשם כך סימא ה' אחת מעיני בלעם, וכך נמצא בו איבר אחד שאינו חוטא, ובזכות עין סתומה זו, זכה לראות את המלאך.

[ליקוטים וסיפורים]

"וַיֵּשֶׁא בַלְעָם אֶת עֵינָיו" (כ"ד, ב) - בלי עין הרע!!!

בלעם הרשע רצה לתת עין הרע בעם ישראל, אך מזימתו לא צלחה.

מהו עין הרע? מתי חוששים לה וכיצד מתגוננים מפניה?... בלעם עומד מול רבבות אוהלי בני ישראל, הוא מישיר מבטו ורוצה להטיל בהם עין הרע.

הגמרא מספרת שהאמורא רב היה 'לוחש על הקברות' והקשיב לדיבורים העולים מהקברים ואמר ש-99 מתוך 100 נפטרים שנפטרו זה בגלל עין הרע, בעוד שאדם אחד נפטר בדרך העולם כי הגיע זמנו למות...

התורה אסרה למנות את בני ישראל, ודוד המלך, שספר את היהודים, נענש על כך יחד עם יהודים רבים שניגפו במגיפה. ה'אברבנאל' מסביר כיצד עין רעה המגיעה ע"י ספירת יהודים גורמת לאסונות: הנגף הבא עקב המניין אינו בא מדין עונש שמימי, אלא הוא דבר טבעי, שהמניין שנעשה פנים בפנים גורם היזק רב. שהעין הוא הגורם היותר מזיק בהבטתו הארסית, וכמו שזכרו מנחש האפעה שימית האדם בראותו את פניו. וההיזק היותר עצום הוא כשתהיה הבטתו אל פני הנראה, שתיכנס הארסיות בעינו ובאזנו ומדרך הפה, שהם כלים פתוחים, קלים להתפעל באופן שיובל משם ההיזק אל המוח הקרוב לשם'.

הגמרא אומרת שאסור לאדם לעמוד ע"י שדה חבירו בשעה שעומדת בקמותיה, כשהתבואה בשלה והיא נראית בשיא כוחה וגובהה, כדי שלא יפסידנה בעין הרע (רש"י).

כך נפסק בשולחן ערוך: 'אפילו בראייתו אם יש בו היזק לחבירו - אסור להסתכל בו, לפיכך אסור לאדם לעמוד על שדה חבירו כשעומדת בקמותיה'.

הגמרא (פסחים) כותבת: אדם המשתכר בקנים ובקנקנים אינו רואה סימן ברכה לעולם, משום שיש בהם נפח רב, והבריות שמתפעלות מהנפח שלהם גורמות שייכנס בהם עין הרע. הגמרא אף מציעה שלא לסחור בחנויות הנמצאות במקום פומבי מחשש לעין הרע.

ובגמרא (סנהדרין ג) מובא, לאחר שחנניה, מישאל ועזריה יצאו מכבשן האש, הביטו בהם בתימהון והם נפטרו מעין הרע, והזוהר כותב 'מאוד צריך לזהר מעין הרע'.

ה'חוסן ישועות' כתב: יש בעין הרע סכנת נפשות, וה'מנחת אלעזר' זצ"ל (ממונקאטש) כתב: בדורנו שולט ביותר עינא בישא, על כן צריכים להזהר ביותר מעין הרע'.

ה'פרדס יוסף' (פרשת שמיי) כתב: כל מעשה רשעת בלעם הייתה בכך 'שהייתה עינו רעה להזיק בהשקפתו לרעה'.

שני נושאים ישנם בעין הרע:

א. הזוהר כותב שהאדם יסור אפילו ממאה דרכים, ולא יפגוש באדם שיש לו עין רעה, כי בכוחו של אדם שעינו צרה באחרים והוא אינו 'מפרגן' להם, להזיק לאלו שהוא מביט בהם ונותן בהם עיניים רעות.

ב. יש צורה אחרת בה ניתן להזיק לאחרים, לפיו ההיזק שבעין הרע אינו תלוי דווקא בהסתכלות והשקפה לרעה, אלא עצם ההסתכלות בתימהון והתפעלות מהדבר המוצלח שבו מסתכלים, יש בכוחו להזיק ולקלקל.

מסיבה זו מצינו מספר פעמים על תנאים ואמוראים שהביטו בהתפעלות, השתוממות ותימהון על חבריהם, וגרמו להם ע"י כך לצרה, למרות שכלל לא התכוונו להזיק בראייתם.

"וַיָּגֶר מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעַם מְאֹד כִּי רַב הוּא..."

(כ"ב, ג) – בכוח האחדות

לכאורה צריך היה הכתוב לומר בלשון רבים: "כי רבים הם". אלא, ביאורו של דבר על פי מאמר חז"ל (תנחומא נצבים א) שאין ישראל נגאלין עד שיהיו כולן אגודה אחת, ואמרו במדרש: משל לחבילה של קנים, שאם יפרידו כל קנה וקנה בפני עצמו - בנקל ישרו כל אחד, אבל אם מתאגדים באגודה אחת - אי אפשר לשבור אפילו אחד מהם.

וכן מצינו בתורה, שבכל מקום שהיו כלל ישראל באחדות, השתמש הכתוב בלשון יחיד, בעת שהגיעו להר סיני נאמר: "וַיַּחֲזֵן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר" (שמות יט, ב), ופירש"י: 'כאיש אחד בלב אחד'.

זו הייתה סיבת חששם של מואב - "וַיָּגֶר מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעַם מְאֹד כִּי רַב הוּא", היינו, על אף שהם רבים, מכל מקום הם בבחינת "כִּי רַב הוּא" מאוגדים ומאוחדים כאיש אחד, ואז אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם. [ישמח משה]

"אֶפֶס קִצְהוּ תִרְאֶה וְכָלוּ לֹא תִרְאֶה..." (כ"ג, ג)

מה מונח באמירתו זו של בלק בלעם "אֶפֶס קִצְהוּ תִרְאֶה"?! למה לא הביאו למקום בו יכול לראות את כולו או רובו של עם ישראל, ואז יוכל להחיל הקללה על כל העם?!

יסוד גדול מאד מונח כאן במצוה העצומה של 'לדון לכף זכות'! עצה נפלאה לכך הביא אחד מגדולי החסידות רבי יחזקאל מקוזמיר זצ"ל, בדיוקו את לשון המשנה באבות (א, ו): 'הוי דן את כל האדם לכף זכות', מדוע לא כתב התנא 'הוי דן את האדם' מה זה 'את כל האדם'? אלא ללמד שהדרך לדון את השני לכף זכות, זה לראות את כולו! לראות את כל הצדדים שבו, לראות את כל הסיבות והמסובבים למעשיו! רק ככה נוכל לדונו לכף זכות, שהרי אם כל חטאת של ראיית מעשהו של האדם באופן שלילי, הוא ההסתכלות הצרה על המעשה כמות שהוא מבלי לבחון את כל המצב שהיה בו האדם בעת עשיית המעשה, ומבלי לראות את הסיבה והמסובב למעשהו, רק כשנדון את 'כל האדם' מכל בחינותיו ומצבו, אז נראה שברוב הפעמים הרי הוא צודק וצדיק ולא אשם ורשע!

הדבר דומה לאחד שמחוגי שעונו הפסיקו את מלאכתם ונעמדו דום! הלה פרק את המחוגים והביאם לשען. השען מסתכל על האדם ושואלו 'היכן השעון עצמו'? עונה לו בעל השעון 'השעון בסדר גמור רק המחוגים לא עובדים'!

זה ממש המציאות של כל אחד, מסתכלים על חלקים באדם, אבל אם נראה את כל המכלול נראה שהבעיה היא לא המחוגים שעמדו מלכת, הבעיה היא בסוללה, הוא לא מצליח לראות טוב ולכן הוא הגיע לטעות אבל זה לא רוע!!

נפלא מאוד מסבירים לפי זה את דברי בלק בלעם בבואו לקלל את עם ישראל, כאשר חיפש חסרונות בעם ישראל כדי שתחול עליהם קללתו, הביאו בלק למקום בו - "אֶפֶס קִצְהוּ תִרְאֶה וְכָלוּ לֹא תִרְאֶה", שבזה רצה בלק לומר בלעם, תסתכל על עם ישראל רק על קצהו, ואז תמצא בו 'מומים ופגמים', אבל "וְכָלוּ" - אם תתבונן בכולו בכל מעלותיו, "לֹא תִרְאֶה" בו פגמים. נפלא למתבונן - בא נסתכל בכל אדם את כל האדם, את כל צדדיו ומצביו, ובודאי נמצא בו 'כף זכות'! די שנראה קצת יותר מאפס מקצהו וכבר נוכל לדונו לכף זכות...

[הרב בנימין בירנצוויג]

"וַיַּחֲרֹ אֶף אֱלֹקִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְּצֵב מִלֶּאֱךָ

ה' בַּדֶּרֶךְ לְשֹׁטֵן לוֹ וְהוּא רֵכֵב עַל אֲתָנוּ וְשָׁנִי

נַעֲרָיו עִמּוֹ" (כ"ב, כ"ב)

מִי הִיוּ שְׁנֵי נַעֲרִים' אֵלֹ וּמְדוּעַ הִתְלוּ אֶל בִּלְעָם?

רש"י כתב עפ"י המדרש, שאלו היו שמשיו שהתלו אליו מטעמי דרך ארץ, שהיה אדם חשוב.

התרגום יונתן כתב: ויחר אף ה' כי הולך הוא לקללם. ושני נעריו יָנִיס וַיִּמְרִס עִמּוֹ. והנה ידוע אודות שני האישים הנ"ל שהיו ראשי המכשפים של מצרים, שעמדו לפני פרעה ועשו את האותות כנגד משה ואהרן, כפי שמובא בתרגום יונתן בן עוזיאל (שמות ז, א). וכן כתב שם בתרגום יונתן בן עוזיאל (א, ט"ו), שלפני שנולד משה הגיעו לפרעה שני מכשפים ואמרו לו שעתיד להיוולד בן אחד שעל ידו עתידה להיחרב כל ארץ מצרים. ולפיכך התלו אל בלעם בדרכו לקלל את בני ישראל.

וב'ילקוט שמעוני' (שמות קעו, ה) נאמר ששני מכשפים אלו היו בני בלעם.

עוד מובא בחז"ל שמכשפים אלו התגייירו לבסוף והצטרפו למסע בני ישראל במדבר, והם היו חלק מה'ערב רב' שעשו את העגל, וכפי שמובא בזהר (פרשת כי תשא דף קצא) על הפסוק 'וַיִּרְא הָעַם כִּי בָשַׁשׁ מֹשֶׁה - בא שש שעות, נתכנסו 40,000 שעלו עם ישראל ושני חרטומי מצרים עמהם - יָנִיס וַיִּמְרִס - שעשו לפני פרעה כשפים. כיוון שראו הנסים והנפלאות שעשה משה במצרים, חזרו למשה.

אמר הקב"ה למשה: אל תקבל אותם. אמר משה: ריבון העולם, כיוון שראו גבורתך הם רוצים להתגיייר. ייראו גבורתך בכל יום, וידעו שאין אלוה-מבלעדיך. וקיבלם משה.

והנה מה היה בסופם של 'יָנִיס וַיִּמְרִס' לא מצאנו, אולם מצינו ששני הנערים שהתלו לבלעם הומתו ע"י המלאך יחד עם האתון כשנגלה לבלעם. [דעת זקנים כ"ב, ל"ג]

"מִי מִנֵּה עֶפְרַיִם יַעֲקֹב וּמִסֹּפֶר אֶת רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל..."

(כ"ג, י')

כתב המקובל האלוקי רבי מאיר ביקיאל זצ"ל (גולל אור אות ב') וזה לשונו: בלעם הוא גלגול של לבן, ובא בכושן רשעתיים אחרי כן בימי שפוט השופטים.

והנה כאשר כאשר רדף לבן אחר יעקב בטענת 'לָמָּה נִחַבְתָּ לְבָרְחִי' (בראשית ל"א, כ"ז) אמר לא יעקב (שם ל"א) 'כִּי יִרְאֵתִי כִּי אֶמְרֵתִי פֶן תִּגְזַל אֶת בְּנוֹתַי מֵעַמִּי'. ולכאורה לא מובן המילה 'מֵעַמִּי', שנראית לכאורה מיותרת, ולכאורה מספיק שיאמר 'פֶן תִּגְזַל אֶת בְּנוֹתַי'. גם יקשה שהרי הלשון 'מֵעַמִּי' היה יותר מתאים לומר 'מִמֶּנִּי'. אך מבואר שמילת 'מֵעַמִּי' יש בה ראשי תיבות: 'מִי מִנֵּה עֶפְרַיִם יַעֲקֹב', שרומז לו יעקב ללבן: רוצה אתה בגזלת בנותיך לעקור את הכל חס ושלוש, ולגזול הברכה של 'מֵעַמִּי' - ראשי תיבות 'מִי מִנֵּה עֶפְרַיִם יַעֲקֹב', שאמור אתה בעצמך לברך אותי בברכה זו שילכו הבנים בדרכי האבות.

"אָרְה לִי אֶת הָעַם הַזֶּה..." (כ"ב, ו)

אמר ה'חפץ חיים': בוא וראה עד היכן מגיעה רשעותם של אומות העולם! כאשר פחד בלק בן ציפור מִיִּשְׂרָאֵל, לא ביקש מבלעם שיברכהו שלא יינזק, אלא ביקש ממנו שיקלל את ישראל. רשעותו הייתה כה גדולה, עד שהעדיף שהאחר יינזק, ולא שהוא יינצל!

"לא ישכב עד יאכל טרף..." (כ"ג, כ"ד)

וברש"י: לא ישכב בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטורפו, כיצד, קורא את שמע על מטתו. ורש"י ממשיך את דבריו (על פי דברי המדרש על המילים הבאות, 'ודם חללים ישתה'), "כיצד, קורא את שמע על מטתו, ומפקיד רוחו ביד המקום, בא מחנה וגייס להזיקם, הקדוש ברוך הוא שומרם, ונלחם מלחמותם, ומפילם חללים.

דהיינו, קריאת שמע אינה אך תוספת קדושה, היא לא רק שמירה ממזיקים רוחניים, אלא היא סגולה גדולה לשמירה ממלחמות ומאויבים גשמיים. קריאת שמע שעל המיטה, היא מהעניינים הסגוליים שהם לא מצוה מדאורייתא, שהרי קוראים קריאת שמע קודם לכן בתפילת ערבית, ובקריאה זו יוצאים ידי חובת קריאת שמע בערב, אבל על אף שלכאורה הם לא חובה מדאורייתא, הם יסודיים והכרחיים, מאוד-מאוד. עד כדי כך שהקפידו בכל קהילות ישראל, לקרוא את שמע עם הילדים עוד לפני כל מצוה שהיא, ובעוד שהם קטנים ממש, בכל זאת קריאת שמע, שהיא שמירה מכל המזיקים ודעות רעות, הקפידו על כך ביתר שאת. **ה'בן איש חי'** כותב שזו סגולה ליראת שמים, ומי שחפץ שבניו ובנותיו יהיו יראי שמים, יקפיד לקרוא עמם קריאת שמע שעל המיטה.

קריאת שמע שעל המיטה, היא אבן יסוד בסדר היום היהודי, היא הסיום של היום והיא גם ההתחלה של יום המחרת, 'מי שישן כמו יהודי, קם כמו יהודי', ולשכב לישון בלא קריאת שמע הגדרת חז"ל היא מיטת ארמית - גוי, מי שנרדם ללא קריאת שמע הרי זו שינת 'גוי' לא פחות.

הגאון הצדיק רבי הלל בריסק שליט"א, שנודע במתק שפתיו ובמשליו המפורסמים בפי כל, סיפר: 'אני נולדתי בהונגריה בשנות הזעם, לאחר המלחמה הפוגנו אני ואחי ה"ד, למחנה עליה של אגודת ישראל בצרפת, שם שהינו תקופה ארוכה, לאחריה שלחו אותנו באוניות עליית הנוער לארץ הקודש.

והנה בהגיע העת, כשהיה סוף סוף תורנו לעלות לארץ ישראל, בשנת תש"א, הודיעו לנו כי בימים הקרובים יבואו לאסוף אותנו אל עבר האוניה, אל עיר הנמל מרסיי. וכך צהריים אחד, הגיעו האוטובוסים המיוחלים, ראשית כל עלינו לאוטובוסים המיוחדים, אוטובוס תיירים מהודר, כל הקבוצה המורשית שכללה את תשעת ילדי קבוצת 'אגודת ישראל', משם הפליג האוטובוס למחנה נוסף של הסוכנות בו עלו עליו ועל האוטובוס הנוסף ילדים חילוניים. וכך נסענו בנסיעה ארוכה שארכה כמעט יומיים. אנחנו הצטיידנו לפני הנסיעה בתיק אישי, וכן ב'סדר קריאת שמע שעל המיטה' שיהא לנו לימי ההפלגה, הנסיעה ממשיכה וממשיכה, הלילה ירד, ונהיינו עייפים כולנו, ילדים קטנים בגילאי העשר ומטה, שנוסעים ונוסעים ונוסעים, וכיוון שהבנו שאנו עומדים להירדם, הוצאנו כולנו את החוברת של קריאת שמע שעל המיטה (שהיא עדיין שמורה בבית...), וקראנו יחד בקול ובכוונה. הילדים החילוניים, לא הבינו בכלל מה זה הטקס הזה, הם לא הכירו, ושאלו שוב ושוב, מה אתם עושים? אנחנו ילדים היינו, לא ראינו צורך להסביר יותר מידי, רק אמרנו להם, כי אנחנו מתפללים. לכל אוטובוס היה מדריך, ועל המדריך היה לעמוד בקשר עם המדריך שבאוטובוס השני לוודא כי הקבוצה כולה נוסעת אכן ליעד, אך לפתע ניתק הקשר האלחוטי. באותם ימים לא היו כמובן טלפונים סלולריים, המדריך אחז בידו מכשיר קשר, גדל ממדים, ודרכו עמד בקשר עם חברו, זמן לא רב לאחר שקראנו את שמע וכולנו כבר כמעט נרדמנו, המדריך הודיע כי לפתע ניתק הקשר ויש לעצור, המדריך ניסה פעם ופעם ועוד פעם ליצור קשר, ורק רעשים וזמזומים נענו לו.

הוא דיבר עם הנהג, ושניהם הגיעו למסקנה כי הדבר מדאיג מאוד, לאחר התייעצות קלה, הוחלט כי חוזרים אחורה ומחפשים את האוטובוס הנוסף, נסענו חזרה בנתיב המקביל,

ובאחד הגשרונים זיהינו משהו חשוב, חיפוש קצר, ומצאנו את האוטובוס השני הפוך בתעלה לצד הדרך. התברר כי הגשם העז שירד, הפך את הגשרון (שאנו עברנו עליו מעט לפני) למחליק, והאוטובוס שעלה עליו החליק הישר אל התעלה. פחדנו מאוד, ונבהלנו למול המראה, אך סריקה נוספת של המדריכים והנהגים, וספירת כל התלמידים, העלתה כי ב"ה חוץ מילד אחד ששבר את צלעותיו, אין פצועים משמעותיים מהתאונה הקשה הזו. או-אז, נענו כל ילדי האוטובוס שבו נסענו ואמרנו, "הכל בזכות התפילה של הדתיים", ראינו אנחנו כולם את כח השמירה שבקריאת שמע שעל המיטה. כי אכן קריאת שמע היא הצלה מהמזיקים וטומאת הדעות הרוחנית, והיא גם הגנה גשמית, מכל צרה סכנה וצוקה אשר חלילה מתרגשת ובאה.

עוד מספר הגאון רבי הלל בריסק, כי ידוע לו על שני חברי חדר בישיבה למתקרבם, שאחד מהם היה מקפיד מאוד על קריאת שמע שעל המיטה, וחברו הקפיד מאוד על צחצוח השיניים טרם שנת הלילה, הם דנו בינם לבין עצמם על הנהגתם, והגיעו למסקנה שזה פשוט מאוד הרגל חינוכי, הראשון גדל אצל אמא שומרת מסורת, שלא היה אצלה מושג שהילד ירדם לפני שהיא קוראת עימו את שמע, ואילו חברו גדל בבית שלא הייתה בו אופציה לשכב לפני צחצוח שיניים.

ונסיים בדברי הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל שבבאר את עומק חשיבות קריאת שמע על המיטה בדרכו המעמיקה: מאחר ושינה לכאורה אין בה חיות, הישן הרי הוא כמת אין ממעות למעשה השינה שלו, מצד שני הרי שינה היא שליש מימי חיו של האדם, איך אפשר שלא לפספס את שליש חייו, אלא מי שמקדש את שנתו בקריאת שמע, הוא לא נופל למיטה, אלא מתכוון אליה כראוי בקדושה, שנתו הופכת שינה בעלת משמעות והרי היא מוסיפה לו תוספת טהרה וקדושה, הוא ישן כדי שיהא לו כוח להמשיך את המעשים הנכונים והטובים שלו, ובכך נוסף לו עוד שליש חיי תורה וקדושה!!

העלון טעון גניזה

בברכת התורה

"לאדם מערכי לב ומה' מצנה לשון" (משלי טז, א)

לעילוי נשמת

מור"ר אבי: יעקב בן רחל וצדוק מרת אימי: שרה-סרח בת שמחה ויוסף: הרב מאיר נסים בן כמסאנה מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף: דינה בת שרה: הרב יעקב אדלשטיין בן מרים נפתלי בן רחל: אברהם בן שמחה: גורג'י בן שמחה: יעקב ישראל בן גלית רבי מאיר בן אשר: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה: בן ציון קליין שלמה בן זוהרה: יעקב בן סאלם: חיים בן דוד ורחל אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאורו אברהם: רפאל בן תמו אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיא: דוד (רוג'ה) בן שמחה משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה: שמעון בן רחל בן יוני שמחה בת סרח: יפה נדורה בת נעמי: רחל בת שמעון: דליה בת חיים הגר בת אהרן והרטה: כתון בת חביבה: אהובה (דייזי) בת טובה רחל בת חנה: חנינה בת כמסה: ורד בת אידה: חנה בת אביבה וראובן שושנה בת שדרה.

להצלחה: אליעד יעקב, הדס-הודיה, תמר, יעל, מיכל שרה בני פאולה: בנימין בן צילה גילי בלומבר (יוצר תמונות AI), אלעזר בן שמחה

זיווג הגון: ג'ימי שמואל בן אסתר: אליעד יעקב בן פאולה: יצחק בן חיה: אליהו בן אילנה רחל בת זלבה: עדינה בת שמחה: בתיה בת אסתר: תמר בת פאולה נעמה בת אסתר: זלבה בת אטו: אריק בן חיה: שלי בת חיה

לרפואה:

אהרון בן חנה: משה בן חנה מנחם בן עליזה: שמעון בן רחל: אברהם בן אנט עודד בן הגר: גולן בן דינה: אסתר בת שושנה אורטל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זולית בת חנה פאולה בת דינה: גלית בת רות: מרים קרן בת רבקה אילה לאה בת ציפורה: שושנה בת שדרה רחל בת נוארה: רות בת לינה: נורית בת סיון לימור הודיה, ושושנה בנות תורן יפה: תהילה בת סיון

לזרע של קימא:

יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים נפתלי שלמה בן לאה: ליאור בן דינה שושנה ריזל בת מינה: שירה בת שושנה שמחה צביה בת רחל: יובל בן שלומית רחל בת חיה: לאה רחל בת איריס ויקטוריה תקוה בת רינה: עדי בת מזל מאיר יעקב בן רחל: דניאלה בת עופרה אושר בת אורנה: מירי בת סוזן

להמנות, להקדשות ולתרומות במייל:

Ronbarina@gmail.com

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים